

Sygn. akt: I C 398/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym: Przewodniczący sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekr. sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 12 stycznia 2021 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko M. W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 313.075 zł 98 gr (trzysta trzynaście tysięcy siedemdziesiąt pięć złotych dziewięćdziesiąt osiem groszy) z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP rocznie z tym, że nie większej niż wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie, obliczonymi od kwoty 261.267 zł 84 gr (dwieście sześćdziesiąt jeden tysięcy dwieście sześćdziesiąt siedem złotych osiemdziesiąt cztery grosze) od dnia 7 lutego 2020 r. do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanej na rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 26.471 (dwadzieścia sześć tysięcy czterysta siedemdziesiąt jeden) zł w tym kwotę 10.817 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt I C 398/20

UZASADNIENIE

W dniu 6 lutego 2020 r. powód (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniósł pozew w elektronicznym postępowaniu upominawczym przeciwko M. W., w którym żądał zasądzenia kwoty 313.075,98 zł, w tym kwoty 261.267,84 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP rocznie, ale nie większej niż wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 7 lutego 2020 r. do dnia zapłaty oraz kwoty 51.808,14 zł bez odsetek. Ponadto domagał się zasądzenia od pozwanej na swoją rzecz kosztów sądowych w kwocie 3.914 zł.

Uzasadniając swoje żądanie, wskazał, że strony w dniu 7 września 1995 r. zawarły umowę. Na dzień 6 lutego 2020 r. zobowiązanie pozwanej wynikające z powyższej umowy było wymagalne i niespłacone. Powód wezwał pozwaną do dobrowolnej zapłaty należności, jednakże bezskutecznie (k. 4-6).

Postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2020 r. Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w L. przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w O. uznając, że brak jest podstaw do wydania nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym (k. 6v).

Pozwana M. W. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa.

Wskazała, że powód nie wykazał zasadności swojego roszczenia, bowiem dowodem nie mogą być przedłożone do akt sprawy dokumenty w postaci umowy i wyciągu z ksiąg bankowych. Ponadto zakwestionowała skuteczność wypowiedzenia umowy przez bank (k. 52).

Na rozprawie w dniu 12 stycznia 2021 r. pełnomocnik pozwanej podniósł zarzut przedawnienia roszczenia (k. 210).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwana M. W. w dniu 19 stycznia 2004 r. zawarła z powodem (...) Bank (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. umowę rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego P. nr (...). Na mocy tej umowy powód zobowiązał się wobec pozwanej do świadczenia kompleksowej indywidualnej obsługi w ramach programu prywatnej bankowości P. i zapewnienia najwyższej staranności w realizacji wszelkich spraw pozwanej wynikających ze współpracy z bankiem. Warunkiem korzystania przez posiadacza z obsługi w ramach programu P. było, zgodnie z § 5 umowy, zapewnienie średniego salda środków pieniężnych w wysokości co najmniej 500.000 zł na rachunkach w banku (...) S.A. oraz w Grupie (...) S.A. lub zapewnienie na rachunkach oszczędnościowych prowadzonych w (...) S.A. średniomiesięcznych wpływów w wysokości co najmniej 10.000 zł liczonych jako 1/3 sumy wpływów wniesionych na rachunki w ciągu trzech ostatnich miesięcy.

(dowód: umowa k. 24-25v)

Dnia 3 lutego 2004 r. została zawarta w powiązaniu z umową rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego umowa o wydanie i używanie karty (...) z limitem cyklicznym – kwotą do wysokości której mogą być dokonywane transakcje – w wysokości 20.000 zł. Maksymalny okres kredytowania wynosił 58 dni, a termin wymagalności upływał z 28 dniem od zakończenia cyklu rozliczeniowego, rozumianego jako okres od pierwszego do ostatniego dnia miesiąca kalendarzowego.

(dowód: wniosek o wydanie karty k. 33-33v, umowa k. 34-34v, załącznik nr 1 do uchwały k. 153-154, regulaminy k. 155-180)

Pismem z dnia 23 kwietnia 2015 r. powód wypowiedział pozwanej umowę kredytu odnawialnego do rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w związku z przekroczeniem limitu. Pismo nie zostało doręczone pozwanej – wróciło jako korespondencja nie podjęta.

Na skutek dokonanych przez pozwaną spłat saldo zadłużenia na dzień 10 listopada 2015 r. zostało wyzerowane.

(dowód: wypowiedzenie k. 76, kserokopia koperty k. 77-79, zestawienie operacji k. 80-144)

Począwszy od 27 listopada 2015 r. saldo zadłużenia pozwanej ponownie stało się ujemne. W wyniku rozliczenia karty (...) wyniosło ono na ów dzień - 17.430,68 zł. W dniu 28 grudnia 2015 r. sięgnęło 36.119,50 zł. Wobec braku spłat i dokonywanych przez pozwaną systematycznie wypłat przy użyciu karty (...), ujemne saldo systematycznie się zwiększało, by osiągnąć:

- na 31 grudnia 2016 r. kwotę 40.742,49 zł,
- na 31 grudnia 2017 r. kwotę 196.495,87 zł,
- na 12 grudnia 2018 r. kwotę 261.267,84 zł,
- na 6 lutego 2020 r. (data złożenia pozwu) 261.267,84 zł.

(dowód: zestawienie operacji k. 80-144)

Bank nie zamknął, ani nie zablokował karty płatniczej (...).

(bezsporne)

Pismem z dnia 10 lipca 2018 r. powód wypowiedział pozwaną umowę rachunku P., w związku z nieuregulowaniem zadłużenia przeterminowanego i nieuregulowaniem należności wynikającej z umowy tego rachunku. W skierowanym do pozwaną piśmie wskazano jako podstawę wypowiedzenia § 63 pkt 6 Regulaminu rachunków bankowych i kart debetowych dla klientów indywidualnych w (...) SA. Pismo to wysłano pozwaną na adres domowy w D. przy ul. (...), którego ta nie odebrała pomimo awizacji.

(dowód: wypowiedzenie k. 36, oryginał koperty k. 37)

Pismem z dnia 9 grudnia 2019 r. powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 323.138,22 zł tytułem należności wynikającej z umowy rachunku P. – transakcji Kartą D. w terminie 7 dni. W skierowanym do pozwaną piśmie wskazano, że może wystąpić do banku o zawarcie porozumienia lub umowy ugody. Pismo to wysłano pozwaną na adres domowy w D. przy ul. (...), którego ta nie odebrała pomimo awizacji.

(dowód: wezwanie k. 17, oryginał koperty k. 18)

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powoda jest zasadne i zasługuje w całości na uwzględnienie w świetle przedłożonych przez strony dokumentów i rodzaju zgłoszonych zarzutów.

Nie było ostatecznie kwestionowane, że strony łączyła zawarta w dniu 19 stycznia 2004 r. umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego P. nr (...) i zawarta w powiązaniu z nią 3 lutego 2004 r. umowa o wydanie i używanie karty (...) z limitem cyklicznym w wysokości 20.000 zł, z której powód wywodził swoje roszczenie.

Zgodnie z art. 725 k.c. przez umowę rachunku bankowego bank zobowiązuje się względem posiadacza rachunku, na czas oznaczony lub nieoznaczony, do przechowywania jego środków pieniężnych oraz, jeżeli umowa tak stanowi, do przeprowadzania na jego zlecenie rozliczeń pieniężnych. Stosownie do treści art. 730 rozwiązanie umowy rachunku bankowego zawartej na czas nieoznaczony może nastąpić w każdym czasie wskutek wypowiedzenia przez którąkolwiek ze stron; jednakże bank może wypowiedzieć taką umowę tylko z ważnych powodów.

W ocenie Sądu w niniejszym sporze ma rację pozwana, twierdząc, że umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego P. nie została skutecznie wypowiedziana z uwagi na brak skutecznego wezwania w trybie art. 75c prawa bankowego. Stosownie do tego przepisu jeżeli kredytobiorca opóźnia się ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu, bank wzywa go do dokonania spłaty, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni roboczych. W wezwaniu, o którym mowa w ust. 1, bank informuje kredytobiorcę o możliwości złożenia, w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Przewidziany w nim tryb naprawczy został zastrzeżony dla pożyczek i kredytów, które mogą być zawierane również w formie uproszczonej. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2011 r. wyjaśniono, że przepisy kredytu konsumenckiego przemawiają za traktowaniem salda debetowego na rachunku bankowym jak kredytu w rozumieniu Prawa bankowego (...). Sąd Okręgowy podziela ten pogląd. Umowa rachunku P. nie przewidywała salda debetowego. Bezspornym jest jednak, że mimo braku zapisu w tym przedmiocie debet taki istniał, co wyraźnie wynika z przedłożonego przez powoda zestawienia operacji (k. 80-144). Nie przedłożono żadnych dokumentów na okoliczność jego ustanowienia, ani wypowiedzenia. Limit debetowy jest umową - nie może tak sobie powstać, ani zaniknąć. Skoro więc pozwana miała przyznany w umowie rachunku limit zadłużenia, co wyraźnie wynika z wykazu operacji (k. 80-144), to w istocie był to kredyt. Brak zastosowania trybu naprawczego niweczy skuteczność wypowiedzenia umowy. Pomimo ciężącego na powodzie obowiązku udowodnienia faktów, z których wywodzi skutki prawne, nie dostarczył on dowodów na skuteczne wypowiedzenie umowy.

Takim saldem debetowym oczywiście nie był natomiast limit do 20.000 zł, przewidziany w umowie o kartę (...). Stosownie do § 31 regulaminu posiadacz karty był zobowiązany do zapewnienia środków na rachunku w wysokości

wystarczającej na pokrycie zobowiązań wynikających z dokonanych transakcji przy użyciu karty oraz opłat i prowizji naliczanych z tytułu dokonania tych transakcji w dniu obciążenia rachunku (k. 157). To, że winny być one rozliczone w terminie 58 dni, nie zezwalało pozwanej na tworzenie bądź powiększanie debetu.

Podniesione powyżej okoliczności mają jednak charakter nieistotny z uwagi na rodzaj umowy i wynikające z umowy o wydanie i używanie karty (...) konsekwencje. Jest bowiem zasadnicza różnica pomiędzy umową kredytu czy też pożyczki, a umową o wydanie instrumentu płatniczego i jego używanie. Kredyt, pożyczka, skutkują udostępnieniem przez bank środków pieniężnych w oznaczonej liczbie, na oznaczony czas na określonych warunkach ich spłaty, często wieloletnich. Skuteczne wypowiedzenie umowy przed upływem przewidzianego w niej terminu oznacza konieczność niezwłocznego zwrotu raty, która nie była jeszcze do tego momentu wymagalna. Brak skutecznego wypowiedzenia umowy (na skutek np. braku wdrożenia trybu naprawczego z art. 75 c prawa bankowego) niweczy ten obowiązek dłużnika. Inaczej natomiast przedstawia się kwestia braku skutecznego wypowiedzenia umowy o kartę płatniczą. Daje to posiadaczowi prawo do dalszego korzystania z niej zgodnie z umową, ale nie zwalnia go z obowiązku jej spłaty, a w szczególności zwrotu kwot bezprawnie pobranych, opłat i zapłaty należnych odsetek. Stosownie do załącznika do uchwały zarządu banku z 17 września 2003 r. w sprawie podstawowych warunków realizacji produktu kredytowego i innych rodzajów zaangażowań o charakterze kredytowym obejmujących metrykę produktu karty (...), w przypadku braku środków na rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym na pokrycie należnych bankowi opłat i prowizji, zastrzeżono postępowanie zgodne z warunkami obowiązującymi przy obsłudze tego rachunku, do którego została wydana karta (k. 153v pkt 25.2). Stosownie do § 54 regulaminu rachunków bankowych i kart debetowych dla klientów indywidualnych w (...) SA od kwoty zadłużenia przeterminowanego pobiera się odsetki według zmiennej stopy procentowej ustalonej przez bank dla zadłużenia przeterminowanego, odpowiadającej wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie (k. 176v).

W niniejszej sprawie pozwana miała prawo korzystać z karty rozliczeniowej (...), która nie była jednak kartą debetową. Jak już zaznaczono wyżej, pozwana miała obowiązek zapewnienia środków na rachunku w momencie płacenia kartą i nie miała prawa wydawać więcej, niż posiadała. Przyznany limit cykliczny nie był limitem debetowym, upoważniającym do powstania salda ujemnego, a kwotą operacji dopuszczalną w terminie 58 dni do wykonania tą kartą, która musiała jednak mieć pokrycie na rachunku pozwanej.

Pozwanej, jako klientowi specjalnemu, udostępniono ekskluzywny produkt banku w postaci Rachunku P.. Wymagał on posiadania aktywów w postaci środków pieniężnych w kwocie 500.000 zł (w styczniu 2004 r. to równowartość około 7 mieszkań o powierzchni 49 m²). Udostępniono jej też instrument płatniczy, z którego mogła korzystać w dość ograniczonych zasadach, ale do znacznej kwoty - 20.000 zł w umówionym okresie rozliczeniowym 58 dni. Pozwana korzystając z karty (...) spowodowała powstanie ujemnego salda. W wyniku rozliczenia karty (...) wyniosło ono na dzień 31 grudnia 2016 r. 40.742,49 zł. Wobec braku spłat i dokonywanych przez pozwaną systematycznie wypłat przy użyciu karty (...), ujemne saldo systematycznie się zwiększało by osiągnąć na 31 grudnia 2017 r. kwotę 196.495,87 zł, a na 12 grudnia 2018 r. kwotę 261.267,84 zł. W tej sytuacji na podstawie wskazanych regulacji umownych pozwana jest obowiązana do zwrotu nieprawnie pobranych przy użyciu karty kwot, opłat i należnych odsetek umownych w wysokości maksymalnej, bez konieczności wypowiedzania jej umowy rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego czy umowy o wydanie i używanie karty (...). Następuje to w trybie zwykłej realizacji postanowień umownych wiążących dalej strony.

Analiza tej sprawy prowadzi jednak do szeregu dalej idących konstatacji, których nie sposób pominąć w niniejszych rozważaniach.

Pozwanej dwukrotnie próbowano wypowiedzieć umowę i to za każdym razem bezskutecznie. Za pierwszym razem w 2015 r. bank nie potraktował poważnie swojego wypowiedzenia. Co więcej, z powodów sobie tylko wiadomych, bank na przestrzeni blisko trzech lat dotował pozwaną pozwalając jej na korzystanie z karty (...) i pobranie w tym okresie poprzez transakcje gotówkowe i bezgotówkowe oraz opłaty kwoty 261.267,84 zł. Dla każdego, kto kiedykolwiek korzystał z takiego instrumentu płatniczego jest oczywiste, że przekroczenie limitu powoduje automatyczne zatrzymanie karty. Pozwana musiała mieć świadomość, wypłacając ćwierć miliona złotych i nie

splacając należności banku przez prawie trzy lata, że pobiera środki do których nie ma prawa. Nie mogła tego robić bez współdziałania z władzami lub odpowiednio umocowanymi pracownikami banku. Jej działanie w tym zakresie miało wszystkie cechy przywłaszczenia w rozumieniu art. 284 k.k. (patrz: wyr. SN z 7.11.2014 r., V KK 236/14, KZS 2016, Nr 2, poz. 15, s. 10), tak więc żądania zwrotu bezpodstawnie pobranych środków można dochodzić nie tylko w oparciu o art. 471 k.c. w zw. art. 733 k.c. ale również i w oparciu o przepisy o odpowiedzialności deliktowej przewidzianych w art. 415 k.c.

Pozwana kwestionowała co do zasady wszystkie dokumenty i rozliczenia przedłożone przez powoda. Należy jednak stwierdzić, że mają one charakter dokumentów prywatnych i przedłożenie zestawienia wyliczeń przenosi ciężar dowodu na pozwaną, która przez stosowne wnioski dowodowe lub przeciwdowody może podważać ich wiarygodność, czy też rzetelność dokonanych wyliczeń. Pozwana nie przedłożyła żadnych dowodów na spłatę zadłużenia, ani wniosków na okoliczność niezasadności przypisanych jej obciążeń. W tej sytuacji Sąd uznał, że powód wykazał zasadność swojego roszczenia, tak co do zasady jak i wysokości.

W sprawie nie zostało ostatecznie wykazane, czy pozwana zawierała przedmiotowe umowy jako konsument, czy też jako przedsiębiorca. Nie powoływała się ona na to, że jest konsumentem w rozumieniu k.c., a przepisy nie przewidują domniemania tego statusu. Niemniej jednak, analizując przebieg transakcji, Sąd doszedł do przekonania, że powołanie się przez pozwaną na zarzut przedawnienia roszczenia banku stanowi nadużycie praw podmiotowych i jako takie nie może korzystać z ochrony prawnej.

Z tych względów na podstawie art. 471 k.c. w zw. art. 733 k.c. powództwo uwzględniono w całości, zasądzając od pozwanej na rzecz powoda kwotę 313.075,98 zł, w tym kwoty: 261.267,84 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP rocznie, ale nie większej niż wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 7 lutego 2020 r. do dnia zapłaty oraz kwoty 51.808,14 zł jako skapitalizowane odsetki bez odsetek, o czym orzeczono w punkcie I wyroku.

O wysokości odsetek orzeczono zgodnie z żądaniem pozwu. Roszczenie powoda co do kwot pobranych przy pomocy karty (...) wymagalne było w istocie już od samego powstania tego zadłużenia. Pozwana nie była bowiem uprawniona do wykonywania operacji debetowych i znajdowała się w zwłoce z chwilą ich przeprowadzenia. W tej sytuacji wyliczenie umownych odsetek od zadłużenia przeterminowanego, zgodnie ze wskazanymi wyżej przepisami regulaminów daje bankowi prawo do ich dochodzenia. Zgodnie z § 54 regulaminu rachunków bankowych i kart debetowych dla klientów indywidualnych w (...) SA od kwoty zadłużenia przeterminowanego pobiera się odsetki według zmiennej stopy procentowej ustalonej przez bank dla zadłużenia przeterminowanego, odpowiadającej wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca jest zobowiązana zwrócić je na rzecz strony wygrywającej.

Z tego względu w punkcie II sentencji wyroku na rzecz powoda zasądzono zwrot kosztów obejmujących opłatę od pozwu 15.654 zł, opłatę za pełnomocnictwo 17 zł i wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 10.800 zł, tj. łącznie 26.471 zł.

Wynagrodzenie pełnomocnika profesjonalnego Sąd ustalił w oparciu o treść § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 265).